

accedere forte nequiveris, pro consecrandis Suffraganeis tuis, vel Clericis ordinandis, & ad Ecclesiam alie nam propter hoc te contigerit declinare: dummodo is, ad quem Ecclesia pertinet, id permittat, utendi pallio in jam dictis casibus liberam habeas facultatem.

CAP. VI.

In qualibet Ecclesia sue provincie, permixtis diebus, Archiepiscopus Missam celebrans uti potest pallio.

Idem Innoc. III. (an. 1206. Roma.)

Quia his, [& infra. 1] Ubique a fueris in Missarum celebrationibus constitutus, diebus solennibus usum pallii, (per quod plenitudo Pontificii b designatur) poteris liberius exercere.

[1 In partibus remotissimis gratum gerimus & acceptum, quod in actibus tuis quotiescunque dubitationis scrupulus emergit, &c. Noveris igitur, quod ubi exposcit necessitas, & plura in una Ecclesia altaria, & plures Episcopos simul poteris consecrare, &c.]

CAP. VII.

Sine pallio, & sandaliis potest Archiepiscopus celebrare.

Honorius III. Archiepiscopo Tri. (imo Lugdunensi

c. an. 1220. Roma in Galliam.)

Quia nos: [& infra.] Inquisitioni t. t. respond. quod tam in tua, quam in aliena diocesi, potes sine pallio, & sandaliis celebrare: qui utique in tua diocesi non debes semper celebrare cum pallio, sed diebus illis duntaxat, qui in Ecclesia tua privilegii sunt expressi. Sicque soluta est quarta questio, qua questivisti, an tibi sit licitum pro defunctis cum pallio celebrare.

TITULUS IX. DE RENUNCIATIONE.

CAP. I.

Non datur licentia cedendi Episcopo, qui propter senectutem vult cedere, si necessarius, vel utilis sit Ecclesie sue. Alexander III. Londonensi Episcopo. c. (imo Lunden. Archiep. c. an. 1180. Roma in Daniam.)

Iteras d tuas: [& infra. 1] Si tuam aut e senectutem, aut insufficientiam forte considerans, te tanquam emeritum f postulas relaxari: scito nos credere, quod tutius sit hoc tempore, si commissa tibi Ecclesia sub umbra tui nominis gubernetur, quam si alteri novae incognitaque persone gubernanda in taato discrimine committatur: maxime quia in te vigor devotionis, & fidei (etiam corpore senescente) non deficit, sed vergente deorsum conditione corporea, fervor Spiritus in sublimiora conscendit: [& infra. 2] Monemus te igitur, ut super hoc diebus istis nulla te facias importunitate molestum, quia indecens omnino probatur, prius solvere militie cingulum, quam cedat victori adversitas preliorum.

[1 Nuper accepimus, devotione plenas, & dolore non vacuas, que quidem & tuam nobis insinuarunt affectuosissimam charitatem, & tui Archiepiscopalis officii, quod fideliter gessisti, & adhuc te gerere gaudemus, contrariam exigebant Ecclesie utilitatibus cessionem. Nosti enim, sicut vir prudens, & providus, quod tanta est Cleri malitia, & contra Ecclesiam Dei tam gravis tamque diuturna persecutionis instantia, ut nequaquam ei cedat ad commodum, si tuam sedem talem contingerit subire desolatum. Quod]

[2 Ne igitur huius doloris aculeus vividam circa te nostri peccatoris vulneret charitatem, rogandum te potius duximus & monendum.]

a Cap. 1. eod. tit. in 4. compil. b al. Pontificalis officii. al. Pontificis. c al. Lunden. Archiepiscop. al. Lugdunensi Archiepiscop. al. Baton. Episcop. in Codice MS. est Yvonensi. d Cap. 2. eod. tit. in 1. compil. e al. autem. f sic in omnibus manuscriptis. & vox immeritura, porperam inserta fuit.

CAP. II.

Qui abjurat beneficium, licite potest illud (si denuo eligatur) obtinere.

Idem Abbati Dolen. a & Priori de Artigia.

(an. 1180. Roma in Galliam.)

Cum inter P. Gaufridi, & quosdam b alios Canonicos sancti L. super spirituali e beneficio, scilicet stallio in choro, & loco in Capitulo, questio fuisset diutius agitata: [& inf. 1] Ideoque vobis mandamus, quatenus si presatum P. inventitis de consensu d majoris partis Capituli fuisse de predicto beneficio auctoritate Apostolica investitum, eum faciatis beneficium ipsum pacifice possidere: non enim videtur nobis impedimentum asserere juramentum, quod de eodem non petendo ulterius proponitur presatissimo, si consensus majoris, & sanioris partis canonicorum Ecclesie intercessit.

[1 Quia tamen altera pars sufficienter instructa non venerat, negotium non potuit terminari.]

CAP. III.

Qui renunciavit beneficio suo, illud repetere non potest.

Idem Episcopo e Verulano. (an. 1180. Roma in Latium.)

Ex transmissa f relatione Abbatis sancti N. de Ceparano, nostris est auribus intimatum, quod P. Rubens Clericus, dum infirmitate g laboraret h, apud monasterium Sancti Salvatoris sibi petiit habitum monasticum indulgeri: qui recuperata postmodum sanitate, ad monasterium illud gratia complendi votum accessit: & ibidem moram aliquantulum faciens, ea, que presatam Ecclesiam sancti N. contulerat, sibi fecit restitui. Nunc autem mutato animo laborat, ut restituar in Ecclesia suprascripta.

Verum quoniam jam dicta Ecclesia ab eo soluta dignoscitur, ex quo ea, que sibi contulerat, ad petitionem suam resignavit eidem: mandamus, quatenus (si res ita se habet) presatam Abbatem, & socios eius ad receptionem P. nulla ratione compellas invitos: nec a populo i Ceparano compelli permittas: hortari tamen eos poteris, ut illum non tanquam unum de Ecclesia, sed quasi de novo recipiant in socium, & in fratrem.

CAP. IV.

Beneficiarius sine licentia Prælati sui beneficio renunciare non potest.

Idem Episcopo Tornacensi. (an. 1180. Roma in Galliam.)

Admonet: [& infra.] Universis personis tui Episcopatus sub distractione prohibeas, ne Ecclesias tue diocesis ad ordinationem tuam pertinentes, absque assensu tuo intrare audeant, aut detinere, aut te dimittere inconsulto. Quod si quis contra prohibitionem tuam venire presumpserit, in eum canonicam exerceas ultionem.

CAP. V.

Contra petentem beneficium admittitur spontanea abjuratio exceptio, etiam causa renunciationis non adjecta: contra quam actor replicare poterit, quod non sponte renunciavit: & qui melius probaverit, obtinebit.

Clemens III. (an. 1189. Roma.)

Super hoc, quod sciscitatis x, utrum Ecclesiastica beneficia reposcentibus, objecta spontaneæ abjuratio- nis exceptio sine causæ cognitione sit admittenda, & an actoris,

a Dulonen. al. ita: Abbati & Priori de Artigia. al. de Arcigis. b Cap. 3. eod. tit. in 1. compil. c al. speciali. d In C. Barbat. majoris & sanioris partis, &c. e al. Versellensi. al. Verulan. f Cap. 4. eod. tit. in 1. compil. g al. dum olim nimis infirm. lab. &c. h juxta illud: Dum fero languorem, fero religionis amorem: Expers languoris, non sum memor huius amoris. i Vox, populo, deest in omnibus manuscr. sed erat expositio marginalis, que irrepit in textum. In antiquis ita habebatur: Ceparano, id est, a populo Ceparano. x Cap. 3. eod. tit. in 2. compil. legatur ita: super hoc, quod sciscitatis a nobis.

actoris, quod sponte non renunciavit, an rei de spontanea renunciacione debeant probationes admitti? Sic tua experientia respondemus, quod nulla ratio hoc verisimile reddat, ut quisquam beneficium multis forte expensis, & laboribus acquisitum, quo sustentari debet, facile sine magna causa, sua sponte resignet: ideoque supervacuum esse non credimus, causam resignationis diligenter inquiri a, quam si forte probabilem, id est, non vi, nec metu, nec oppressione, nec interventu pecunie, nec promissione b extortam iudex invenierit, maxime si non interyenerit juramentum, quod vix fieri de voluntate propria creditur, quod fere semper a malo est (nisi replicatio canonica fuerit opposita) admittere non postponat. Porro licet negantis factum per rerum naturam nulla sit probatio c, ejus tamen, qui spontaneam renunciacionem negat [cum implicite, & quodammodo replicando inficietur super assertionem sua, habito ad dignitatem, & opinionem respectu] probationes credimus admittendas.

CAP. VI.

Qui sponte renunciavit electioni de se facte, super ipsa ulterius audiri non debet.

Idem Clemens III. (an. 1190. Roma in Angliam.)

In presentia nostra: d [& infra.] Licet igitur iudex non semper ad unam speciem probationis applicet mentem suam, sed ex confessionibus, depositionibus, allegationibus, & aliis, que in ejus presentia proponuntur, formet animi sui motum, & tanta sit judicialis auctoritas, ut semper pro ipso presumatur debeat, donec contra ipsum aliquid legitime comprobetur: quare si tu coram Dulmen. Episcopo, & ejus Conjudicibus nihil penitus probavisses, standum tamen sententia fuerat, nisi adversarius eam ostenderet irritandam. Quia tamen præter ista constitit de ipsius renunciatione spontanea per quosdam Episcopos literas, & confessionem ipsius, nos e ei super eadem Abbatia silentium duximus imponendum.

CAP. VII.

Qui renunciavit literis beneficalibus, non ideo institutioni iam facte renunciare videtur.

Celestinus III. [an. 1195. Roma in Galliam.]

Sane dilecto f filio nostro I. Presbytero Cardinali tunc Apostol. sed. Legato, nos meminimus injunxisse, ut H. Subdiaconum Canonicum in Pictavien. Ecclesia instituere procuraret: qui mandatis nostris obtemperans, ibidem instituit in Canonicum Subdiaconum memoratum. [& infra. 1] Postmodum idem H. quorundam vestrum ductus consilio, literas suas vobis reddens; vestrae misericordie se subiecit: [& infra. 2] Quia vero g unde misericordiam debuit impetrare, inde cogitur dispendium sustinere: mandamus, quatenus (hoc non obstante) ipsum in fratrem, & Canonicum admittatis.

[1 Verum vos nec nobis, nec ipsi Cardinali reverentiam exhibentes, quod literis suis de jam dicto H. idem Card. injunxit vobis, adimplere minime curavistis, nec etiam susceptionem ipsius in aliquo observare. Sed]

[2 Qui cum crederet apud vos misericordiam impetrare, vobis satisfaciens in hac parte, inde damnum cogitur sustinere, unde gratiam, & præmium meruit reportare. Nolentes igitur, quod de sepedito H. tam a predecessoribus nostris, quam a nobis inchoatum est, aliquatenus relinquere imperfectum, mandamus, &c.]

CAP. VIII.

Renunciatio beneficii facta in manibus Laici non tenet, renuncians tamen est beneficio spoliandus.

a Vid. l. si mulier. D. ver. am. & l. sed est quis. §. nec distinguimus. D. de usufr. b facit quod habetur in l. 1. & 2. D. de calumni. c Vid. l. post rem, cum glossa D. de trans. & l. 1. D. que sent. sin. app. resciv. d cap. 4. eod. tit. 2. compil. e al. nos de consilio fratrum nostrorum super, &c. f c. t. eod. tit. de major. & obed. in 2. comp. g In C. Barb. quia vero indecens est, ut unde misericordiam deberet impetrare, inde cogetur, &c.

Tom. II.

Innocentius III. Nidrosien. Archiepiscopo a (an. 1198. e civitate Castellani. in Norvegiam.)

Quod in dubiis: b [& infra.] Hi præterea, qui beneficium Ecclesiasticum sibi collatum sponte in manum laicam resignantes, illud denuo a Laico susceperunt, eodem sunt beneficio spoliandi c, licet resignatio talium facta Laico nullam obtineat firmitatem.

CAP. IX.

Papa concedit licentiam cedendi Episcopo, qui sine mortis periculo in Ecclesia sua morari non potest.

Idem Eboracen. Archiepiscopo.

Ad supplicationem d Ragusen. Archiepiscopi, eum a cura, qua tenebatur Ecclesia Ragusen. duximus absolvendum, eo quod ibi non poterat secura morari: & si accessum haberet ad illam, mortis sibi periculum imminere: e [& infra.] Ne vero idem in vituperium ministerii nostri, defectum in rebus temporalibus patiat: mandamus, quatenus beneficium, quod de liberalitate Regia, ac concessione tua in Episcopatu Gerleoli, & Ecclesia de Malebron. f est illi collatum, ad sustentationem conserves ipsius. Cui concessimus, ut in ipso Episcopatu absque usu pallii officium Episcopale valeat exercere, tibi tanquam Metropolitano reverentiam, & obedientiam impensurus.

CAP. X.

Ponet sex causas, ex quibus Episcopi possunt petere, & Papa consuevit concedere cedendi licentiam, qua sex cause his versibus comprehenduntur:

Debilis, ignarus, male conscius, irregularis,

Quem mala plebs odit, dans scandala cedere possit.

Idem Episcopo Calaritano. g (Roma in Sardiniam.)

Nisi cum h pridem: (& infra. 1) Si enim in hujusmodi cessione frugem tibi melioris vite promittis, scire te debes non esse sanctificato in utero sanctiorem, & ideo non oportet te prædicationis jam susceptæ deserere ministerium: cum ille, cujus fieri bajulus recusabat, tandem prædicandum i receperit verbum Dei. §. 1. Quod si forsitan humilitatis causa de culmine quæris x Pontificali descendere, eo ipso humilitatis videris h male verticem, quod te nimis in resignandi proposito exhibes pertinacem: quia tunc in te veram humilitatem custodias, cum & per eam locum sublimem fugies, & per obedientiam non dimittes. Intueri te itaque volumus, quod hæc sunt illa, per que cedendi Episcopo licentiam potest postulare: Conscientia criminis, debilitas corporis, defectus scientiæ, malitia plebis, grave scandalum, irregularitasque personæ: sed in his omnibus est observanda cautela. §. 2. Propter conscientiam enim criminis cedendi potest licentia postulari, & forsitan non cujuslibet, sed duntaxat illius, propter quod ipsius officii executio post peractam poenitentiam impeditur: cum si omnes, quos arguit conscientia cujuslibet culpæ, cederent, pauci vel nulli in illo ministerio remanerent: (& infra. 2) §. 3. Alia vero causa est debilitas corporis m, que vel ex infirmitate, vel ex senectute n procedit: nec tamen omnis, sed illa solummodo, per quam impotens redditur ad exequendum officium pastorale. Nam si pro quali-

a al. Nidrosien. b cap. 1. eod. tit. in 3. compil. c Vide h. quæro. §. si venditor. ff. de edil. edict. & l. Herennius. ff. de edict. d cap. 2. eod. tit. in 3. compil. B. Tho. 2. 2. q. 185. art. 5. e Vide h. si putator. ff. ad L. Aquil. & l. si ut certo. §. commo- datum. ff. commod. f Malebros. g al. Tralatan. al. Arelotense. al. Clavitan. al. Carolitiano. h cap. 4. eod. tit. in 3. comp. Vide B. Tho. 2. 2. q. 185. art. 4. i al. suscepit. Hier. 2. x al. pontificalis honoris. l leg. erigere, non ut in vulgatis, eligere m corporalis. n quis dicatur senex, notatur in l. si parte. §. in arrogationibus. ff. de adop. l. in vita. ff. de testib.

qualibet corporali debilitate, susceptae servitutis officium possit deferri, frustra se fateretur Apostolus in suis infirmitatibus gloriari: cum interdum non plus hortetur lenis debilitas alicquem cedere, quam moralis maturitas (quae in senibus esse solet) ipsum in suo suadet officio permanere: pro talibus enim de se dicit Apostolus: *Cum infirmor, tunc fortior sum*; quia nonnunquam corporis infirmitas fortitudinem cordis augmentat. §. 4. Pro defectu quoque scientiae plerumque potest quis petere cessionem: quia cum ipsa circa spiritualium administrationem sit potissimum necessaria, & circa curam temporalium opportuna: Praesul, qui commissam sibi debet Ecclesiam regere in utrisque, salubriter ei renunciat, si scientiam (in qua ipsam regat) ignorat. Tu enim (inquit Dominus) scientiam repulisti, & ego te repellam, ne sacerdotio fungaris mihi. Quamquam etsi desideranda sit eminens scientia in pastore, in eo tamen sit competens toleranda: quia secundum Apostolum: *Scientia inflat, d charitas autem edificat*: & ideo imperfectum scientiae potest supplere perfectio charitatis. §. 5. Propter malitiam autem plebis cogitur interdum Praelatus ab ipsius regimine declinare, quando plebs adeo durae cervicis existit, ut proficere nequeat apud ipsam, sed propter ejus duritiam, quo magis fatagit, eo magis iusto iudicio desistere permittatur: dicente Domino per Prophetam: *Linguam tuam adhaerere faciam palato tuo*: quia *Domus exasperans est*. Et Apostoli f legantur dixisse Judaeis: *Ecce convertimur ad gentes, quia verbi Dei vos indignos fecistis*. Non tamen pro qualibet culpa pastor debet gregem deserere, ne mercenario comparetur, qui videt lupum venientem, & dimittit oves, & fugit: sed de superioris licentia, tunc demum potest non tam timide fugere, quam provide declinare, cum oves convertuntur in lupos: & qui debuerant humiliter obedire, jam irrevocabiler contradicunt, cum etsi tales sint graviter pro crimine puniendi, sunt tamen pro tempore utiliter tolerandi: quia *inimem elicit, qui animis emungit*. §. 6. Pro gravi quoque scandalo evitandum (cum aliter sedari non potest) licet Episcopo petere cessionem, ne plus temporalem honorem, quam aeternam videatur affectate salutem, memor illius, quod dicit Apostolus: *Si esca scandalizaverit fratrem meum, non manducabo carnem in aeternum*. Sed inter scandalum, & scandalum est subtiliter distinguendum: sicut Dominus ipse distinguit, cui cum dixissent Apostoli: *Scis, quia Pharisei auditu hoc verbo scandalizantur?* Respondit: *Sinitis illos, caeci sunt, & duces caecorum*. Alibi vero dixit: *Qui scandalizaverit unum de pusillis istis, qui in me credunt, expedit ei, ut suspendatur mola asinaria in collo ejus, & demergatur in profundum maris*. Personae vero irregularitas (ut si forte sit bigamus, vel viduae maritus) est causa, propter quam petere potest licentiam aliquis resignandi, attestante Apostolo, qui dicit: *Oportet Episcopum esse unius uxoris virum*. Non tamen propter quamlibet irregularitatem personae debet ei, qui regulariter ministravit, cedendi licentia indulgeri, utpote si de legitimo matrimonio non sit natus: quia licet irregularitatem huiusmodi non potuerit subicere, si tamen & culpa latet, & causa, cum eo, qui laudabiliter suum implevit officium (injuncta sibi poenitentia competentis) potest non minus utiliter, quam misericorditer dispensari. Ego in sum, inquit, *Deus zelotes, vindicans peccata patrum in filios, usque in tertium, & quartam generationem in his, qui oderunt me*, id est, in illis, qui contra me paternum odium imitantur. Unde

a 2. Corinth. 12. b Vide auct. de jud. §. 1. coll. 9. & l. si quis §. prohibentur ff. de edendo. c Osee 4. d 1. Cor. 7. Vide l. sed Julianus §. quod dicit. ff. ad So. Maced. & l. ex pluribus. de reg. jur. e Exech. 5. f Act. 13. g Joan. 10. h 1. Cor. 8. i Matth. 15. x Matth. 18. l 1. Tim. 3. m Exod. 20.

patet, quod illis, qui paterna vitia non sequuntur, propriae possunt in talibus suffragari virtutes; illo discretionis adhibito moderamine, ut inter nothos, & b maneres, naturales, & spurios distinguatur. [& infra. 3] §. 7. Verum si propter alias causas cessionem affectes, non est in hoc tibi postulanti favendum: cum huiusmodi postulatio videatur non esse discreta, quoniam (ut id tanquam notissimum omittamus, quod ocultas, & voluptas arma sunt hostis antiqui ad miseras animas captivandas) propter laboris angustias, aut persecutionis incursum non debes deserere sponfam tuam, cui desigens e manum apud extraneum te fide media copulasti, sciens, quod *Beati d sunt illi, qui persecutionem patiuntur propter iustitiam*: quoniam cum probati fuerint, accipient coronam vitae, quam reponit Deus diligentibus se. §. 8. Sed dices: *Spiritus e ubi vult spirat, & nescis unde veniat, aut quo va at*, & ideo non est, qui possit vias illius Spiritus persecutari: qui v vero Spiritu Dei aguntur, non sunt sub lege: quoniam ubi Spiritus Dei, ibi libertas: quare si cedendi tibi licentia data ab homine non fuerit, nihilominus tamen cedes: quia data est tibi libertas cedendi a Deo. Certe desipis, si sic sapis. Nam quomodo Spiritu Dei agitur, qui contra Spiritum Dei agit? si enim vera sunt, quae praemisimus (imo quia indubitanter sunt vera) proculdubio contra Spiritum Dei agit, qui aliquid contra veritatem attentat, quoniam ipse est Spiritus veritatis. §. 9. Porro si dicas, quod forsitan alia est causa latens, propter quam cedendi voluntas tibi caelitus inspiratur: & nos siquidem respondemus: Tu quomodo scis, quod talis inspiratio sit caelitis? nonne recolis, quid ille gloriosus Pontifex dixit, cum coepisset viribus corporis repente destitui? Domine, si adhuc populo tuo sum necessarius, non recuso laborem, fiat voluntas tua: illius exemplum secutus, qui dixit: *Cupio g dissolvi, & esse cum Christo, manere autem in carne necessarium est propter vos*: [& infra. 4] §. 10. Quippe si quantumque virtutum flore refulgeas, & in te non habeas charitatem, nihil te comprobatis habere. Nulla h siquidem major poterit esse charitas, quam ut animam suam ponat quis pro amicis suis. Cum autem propter hanc te deceat animam tuam pro subditis tuis ponere, nulla occasione (dummodo proficere illis possis, etsi non omnibus, tamen multis) ab eorum regimine te convenit excusare, quoniam si laboris causam praetendis, exemplum te Apostoli sublevabit, qui suadet tibi laborem huiusmodi non refugere, dum se afferit pro communi salute plus ceteris laborasse: quia licet non semper sequatur laborem effectus, nihilominus tamen ipse labor est meritorius apud Deum: iuxta quod legitur: *Reddet Deus mercedem laborum Sanctorum suorum*: [& infra. 5] §. 11. Nec pntes, quod ideo Martha malam partem elegerit, quae circa plurima satagebat, quia Maria optimam partem elegit, quae non auferetur ab ea: quoniam licet illa sit magis secura, illa tamen est magis fructifera: & licet illa sit magis suavis, haec tamen magis utilis: cum in fecunditate sobolis, lippitudo in Lia Rachelis pulchritudini sit praelata: quamvis simul in unum & contemplativus esse valeas, & activus, Legislatoris exemplo n, qui nunc ascendebat ia montem, ut ibi gloriam Domini cum majori cerneret libertate, nunc vero descendebat in castra,

a B. Thom. 2. 2. q. 108. artic. 4. & Alfons. Cast. l. 2. de justa her. pun. cap. 10. b sic vocat eum, qui ex sortio natus est, inquit veteris interpret. Vide Cardinalem Paleotum in lib. de nobis, & spuris. c al. in uno Vaticano ita: cui defungendo manum tuam, & c. fidem. d Matth. 5. e Joan. 3. f 2. Corinth. 3. g Philip. 1. h Joan. 15. i al. quod si. x Sapient. 10. l Luc. 10. m Genes. 29. n Exod. 24.

fra, ut cum utilitate majori necessitatibus populi provideat. Quapropter facilius indulgetur, ut ascendat Monachus ad Praesulatum, quam Praesul ad Monachatum descendat. [& infra. 6] §. 12. Monemus itaque, ut laborem pastoralis regiminis non recuses, ne fortassis ad pedes suos cum Maria sperneret te recipere, qui sibi apud te divertenti sprevises cum Martha sollicita ministrare: [& infra. 7] Quia vero in postulando cedendi licentiam nimis diutius institisti, ecce tibi te duximus relinquendum, ut distinctis causis, propter quas cedere oporteat, si propter aliquam causam utilem, & honestam in huiusmodi proposito perseveres, de licentia nostra cedas: alioquin cedendi licentiam auctoritate Apostolica tibi scias esse penitus interdictam: quoniam etsi penas habeas, quibus fatagas in solitudine avolare, ita tamen adstrictae sunt nexibus praeceptorum, ut liberum non habeas absque nostra permissione volatum.

[1 In officio pastoralis ad divinum servitium accessisti, praeparasse te ad tentationes animam crederemus, ac praevidisse prudenter, nequaquam in humana fragilitate consistentes, varios angustiarum languores, quos te sciebas in ipso officio perferendum, posse nos absque magno Dei adiutorio sustinere: formidaremus utique, ne parvulos tuos postmodum ad petram allidere neglexisses, eosque tantum in te perniteris invalescere, ut ipsorum, suggerentium tibi suscepti ministerii cessionem, instantia vix iam valeas repugnare. Verum quoniam (sicut credimus) cum te scires esse contra spiritualia nequitias pugnatum, armaturam Dei, qua posses stare contra insidias tentatoris, ab Apostolo monitus, induisti, & inexpertus non ignorasti sollicitudinis pastoralis angustias, quas forsitan expertus abhorres: nescimus cur tam instanter susceperim velis regimen inutiliter derelinquere, quod susceptum utiliter non deberes usquequaque irritare.]

[2 In multis enim offendimus omnes, & si dixerimus quia peccatum non habemus, nos ipsos seducimus, & veritas in nobis non est: quia misericordia illum excusat, qui miserabiliter se accusat.]

[3 Cum autem plerumque vicia se virtutes minus provide mentiantur, subtiliter advertere te oportet, utrum resignandi propositum, quod tam ferventer gestare videris in pectore, dignum sit Dei odio, vel amore. Si enim propter causam aliquam praemisissam cedere postularis, tam super causa, quam super ejus affectu pariter doleremus: sed ne sub improvide pietatis amictu ad resignandum detestabilis impieras te impellat, considerare te volumus & alias esse causas, propter quas male quis petit, & peius appetit huiusmodi officium resignare. Si enim ex pusillanimitate, fortassis ut laborem deponat, vel persecutionem effugiat, aut ex vanitate (quod absit) ut plenius vacet oculis, seu liberius indulgeat voluptatibus, curam vult aliquis deserere pastorem, ab ea non maxetur absolvi, quamvis propter huiusmodi vanitatem, tanquam qui mortaliter peccat, ea reddat se indignum, sed satagere debet, ut vanitate deposita, satisfaciatur de peccato. Aliam vero cedendi causam omnino credimus detestandam. Si quis aut a Pontificali velit discedere dignitate, ut gloriam capter humanam, tanquam qui eligat in domo Dei abjectus esse magis, quam habitare in tabernaculis peccatorum, vel ut non amittat humanum favorem, quem per hypocrisis acquisivit, sive quod ejus simulatio revelari jam incipit, sive quod fervor ipsius ex qualibet causa tepescit, nec vult videri, quod malus fuerit, vel fiat, & ideo sub religionis praetextu suam vult contegere pravitatem, ut quasi deserens Martham, amplectatur Mariam, & Lia fastidians lippitudinem, Rachelis concupiscat pulchritudinem. Quod autem si propterea velit cedere, quod tempore prosperitatis aridente fortuna visus est laudabiliter ministrare, quoniam omnia sibi prospere succedebant: sed adversitatis tempore imminente veretur, ne si quolibet casu sinistra contingant, ipsius negligentiae imputentur: plane si propter hoc petit cedere, nauta se poterit improvido comparare,

a Vid. l. in emptione. cum gloss. in verbo, refert. D. de adil. edit. & gloss. in l. iustissime. cod. tit. b Si sibi apud.

qui cum mari sub tranquillitate jacente cum multo labore navis exercebat gubernaculum, ipsam tempestate surgente deserit, & devenire patitur in profundum. Illam quoque cedendi causam penitus detestamur, si forte cedere velit Episcopus, ut vel alter sibi succedat, vel obtentu precii, vel affectu carnali, vel ut cum peior sibi successerit, ipse velut optimus extollatur. Illud autem quasi nefas respicimus, & damnamus, quod Episcopus propter occupationes mandanas, & sollicitudines secularis non valeat sine crimine Pontificale officium exercere, cum multis sanctos Ecclesia veneretur, qui spiritualia simul, & temporalia ministraverunt. Verumtamen laeva debet esse sub capite, & dextra in amplexu: sed illud te advertere volumus diligenter, ne forte hoc velis tuae dispositionis propositum effici ex illis, de quibus dicitur per Prophetam: *Fili Ephem. i. ar. & m. sa. con. f. in die belli, cum porius pro domo Israel marum debes te opponere ascendentibus ex adverso, quia iuxta sententiam veritatis non qui caeperit, sed qui perseveraverit, salvus erit*: cautes attente, ne maculam in gloria tua ponas, non solum apud homines, sed etiam apud Deum: quoniam sub hoc pallio non poteris occultare, nedum apud Deum, qui venes rimatur, & corda, sed nec etiam apud homines, qui ex verisimilibus talia suspicantur. Illud quoque prudenter attendas, quia iuxta sententiam sapientis, Spiritus discipline effugit fictum, & anserere se a cogitationibus, quae sine intellectu consistunt. Si vero pro tuenda Ecclesia liberare difficultatis onus incurvere pertimescis, non ideo desistere debes Praesulatus honorem, considerans diligenter, ne forte teneris iusto iudicio ab illo, qui malorum est intencator, ut probetur, utrum satisfacere velis in eo, in quo forsitan deliquisti. Qui vero contemnit, aut negligit satisfacere pro delicto, thesaurizat sibi iram in die irae, cum revelabit Dominus abscondita tenebrarum. Ecce quidem admodum tibi speculum, ut te ipsum contemneris in ipso, & tuam conscientiam persecutatus, agnoscat, ex qua causa cedendi licentiam postules oportune. Nos enim (novit altissimus) ignoramus, quare in tali proposito perseveres, quoniam nec infirmitas corporis, nec longevitas temporis, nec defectus scientiae, nec malitia plebis, nec irregularitas personae te reddidit inespum, nec conscientiam scivi criminis te fateris habere.]

[4 Quia igitur diversas tibi causas super hac causa distinximus, & propter quam causam cedere desideres, ignoramus, te ipsum tibi duximus committendum, ut de propria meritis tribunali te iudicant, videas si sic possis resignandi desiderio satisfacere, ut gregis tibi commissi curam sine culpa valeas declinare. Si enim cedendo proficere appetis tibi soli, profectum tuo sine dubio tantum subtrahis, quantum quod impendere poterat aliis, non impendis: quia tunc maiora anima tuae lucra conquireres, cum sine tua salute plurimorum procurares: potioris enim est meriti secum Deo quam plurimos lucrificare, quam salutem propriam quaerere sine illis, quorum salus ad ejus curam noscitur pertinere.]

[5 Sed esto, quod multum hactenus laboraveris, & bonum certamen certaveris, cum eodem Apostolo possis dicere, tamen ut corona iustitiae tibi de reliquo reponatur, cursum te decet perfecti operis consummare. Quantumlibet enim in angustiarum laboribus, qui comitantur officium pastorale, noctes tibi laboriosas enumeras, & tanquam fatigatus cervus umbram quietis affectas: quantumlibet inter viae calores, & angustias patriae dilectione traharis, & velut emeritus mercenarius operis tui finem anxius praestoleris, expedit tamen tibi virtutem in infirmitate perficere, ac pugnam tuam perseverantia coronare: sciens, quod cum apud extraneum defixeris manum tuam, cum animas tibi suscepti gregis in tuam animam suscepisti, non sic tibi debes portum quietis appetere, ut navigantes hactenus tecum filios sine remigis adiutorio patiaris in hoc mari magno, & spatulo cum timore naufragii fluctuare.]

[6 Fraternalitatem tuam exhortamur attentius per a. f. m. q. illam vocem Davidicae imprecationis abhorrens, tibi que for-

firmidans eam per effectum operis adaptari, qua dies operis impii paucos fieri, ut & Episcopatum ejus accipiat alter, imprecatur.]

[7 Illud quoque te debet fortius in ministrandi proposito stabilire, quod hactenus in Ecclesia tibi commissa laudabiliter ministraveris, siquidem (quod abst) alius te cedente minus utilis sumeretur ad ipsum, profecto non parum ab ipsa quiete, quam apperis, turbaveris, cum ubi bene ministerium tuum exercueris, non absque dolore cereres inutilis ministerii defectum, feretque, ut tantum in contemplationis arce tibi deperisse cognosceres, quantum Ecclesia, cui praesides, non sine tua confusione, per te subtractum esse videres.]

CAP. XI.

Episcopus, qui propter crimen renunciavit Episcopatu, & ad religionem transiit, ad Episcopatum reassumi non potest. Secus si renunciavit propter persecutionem, infirmitatem, defectum scientiae, simoniam ipso ignorante commissam, vel aliam similem causam.

Idem Innoc. III. a Episcopo Faventin. in Archiepiscopum Ravennat. electo. (an. 1203. Roma in Aemiliam.)

Post translationem b tuam ad Ecclesiam Ravennaten. cum Praepositis, & Canonici Faventin. in I. eorum Concanonicum liberam eligendi auctoritatem unanimiter contulissent c, ipse d I. sancti Fridiani Lucanen. Canonicum olim Episcopum Sartan. e in Faventin. Episcopum postulandum elegit. Porro a sancti Fridiani Priore super hoc requisito, & obtento consensu f, Praepositi, & alii postulationem eandem approbari a nobis humiliter petierunt. Verum postulationi hujusmodi videbatur Concilii Constantinopolitani Capitulum obviare, in quo statutum est, ut quicumque de Pontificali dignitate ad Monachorum vitam & poenitentiae locum descenderit, nequaquam ulterius ad Pontificatum resurgat. Unde contra dictum Concilium (cum sit unum ex quatuor principalibus, quae sicut quatuor Evangelia Ecclesia Catholica veneratur) nullatenus videbatur eorum g postulatio admittenda. §. 1. Caterum speciales quidam casus inveniuntur, in quibus (praedicto Concilio non obstante) is, qui vitam monachalem elegit, rursus licite potest ad Episcopatum assumi. Si enim quisquam persecutionis rabie saeviente, vel praepediente in valetudine corporis, cum proficere nequeat in regimine pastorali, de superioris auctoritate ad monasticam vitam descendat, persecutionis, vel aegritudinis impedimento cessante, ad Episcopalem poterit resurgere dignitatem. §. 2. Item si quis propter literaturae defectum (ne tanquam caecus caeco ductum h praebat) locum regiminis auctoritate Apostolica deserendo, ad otium se contulerit monachale, ac per exercitium lectionis, scientiae repererit margaritam, proculdubio poterit denuo vocatus a Domino, cathedram reascendere pastoralem. §. 3. Rursus, si quis cupiditate parentum (eo tamen penitus ignorante) fuerit Episcopatum adeptus, & hoc comperto Episcopatum ipsam de licentia superioris dimittens, observantiam elegerit regularem: etsi ad Episcopatum eundem redire postmodum nequeat, juxta canonicas sanctiones, ad alium tamen poterit licite reassumi. §. 4. Quamquam autem in his, & consimilibus casibus is, qui Episcopatu dimisso monasticam vitam elegit, resurgere valeat ad officium pastorale, nihil tamen in his contra praescrip-

a al. Idem H. Episcopo in Archiepiscop., &c. b Cap. 5. eod. tit. in 3. compil. c Vid. l. item. §. 1. d. quod cujuscunque un. & in auth. de questor. §. 1. collat. 7. d id est, Joachim. e aliter. Sarnatenf. f l. ob as. C. de act. & obligat. g al. eadem. h Vide text. in l. 2. cum gloss. in vers. venit. & ibi Bart. D. de decurion.

tum a intelligitur Concilium attentari, quod in eo loquitur casu, cum propter aliquod crimen Episcopatum quis deserens, ad vitam monasticam poenitentiae causa descendit. Unde quidam in eo casu loqui dixerunt capitulum supra dictum, cum quis pro crimine, de quo convictus fuerat, vel confessus, ab Episcopali dignitate depositus, in monasterio extitit ad poenitentiam agendam inclusus: vel cum aliquis propter grave crimen, pro quo Episcopatum retinens poenitentiam digne agere non valebat, cedendi obtenta licentia vitam monachalem elegit. Aliis asserentibus, sic intelligendum esse Capitulum antedictum, ut per se resurgere nequeat, id est, repetere quasi debitum, quod tali modo dimisit: quanquam eligi possit, praesertim si locum tantum, & non ordinem resignavit. §. 5. Cum ergo nobis constare nequiverit, ob quam causam praedictus I. Episcopatu olim cesserit, mandamus, quatenus si tibi constiterit, quod propter aliquam ex praemissis causis, seu consimilibus, idem I. Episcopatu cesserit memorato, tu auctoritate nostra (dummodo necessitas, vel utilitas id exposcat) licentiam ei tribuas ascendendi ad regimen Ecclesiae Faventinensis, maxime si veritate subintrat, quod dictus I. loco tantummodo cesserit memorato, & non ordini, vel etiam dignitati b. Tunc enim effectus vehementissime praesumendum, quod non propter crimen aliquod ab ipso commissum, sed causa poenitentiae ad vitam migraverit regularem: praesertim cum Apostolica sedes post cessionem multo minus quam antea, permisisset eidem tali crimine irretito, in pontificali ordine ministrare: alioquin (cum durum nimis extiterit, contra tam solenne Concilium hujusmodi postulationem admittere) Praeposito, & Canonicis memoratis injungas, ut aliam personam sibi idoneam eligat in pastorem.

CAP. XII.

Qui petiit cedendi licentiam, ex quo illam obrinuit, coadere compellitur.

Idem in Concilio generali. c (an. 1215. Rome.)

Quidam d cedendi licentiam cum instantia postulant, ea obtenta cedere praetermittunt. Sed cum in postulatione hujusmodi, aut Ecclesiarum commoda, quibus praesunt, aut salutem e videantur propriam attendisse (quorum neutrum suasionibus aliquorum quarentium quae sua sunt, seu etiam levitate f qualibet nolumus impedire) eos ad cedendum decernimus compellendos.

CAP. XIII.

Non renunciat juri suo, qui gratia adversarii se submittit. Honorius III. majoris Ecclesiae Decano, & magistro R. Cantori g sancti Dionysii Leodiensis. (an. 1217. Roma in Belgium.)

Veniens ad sedem Apostolicam I. Subdiaconus proposuit, quod cum bonae memoriae I. Papa p. n. Abbati de Emenco b, & majoris Ecclesiae, ac sancti Pauli Cantoribus Treverens. suis dederit literis in mandatis, ut si nihil canonicum obviaret, praebendam in Ecclesia sancti Florentini i in Confluentia, quam Jacobus Decanus ipsius Ecclesiae resignavit, sublato appellationis obstaculo assignarent eidem: [& infra. 1] Cumque iudices Apostolicum vellent adimplere mandatum, quidam f oppo-

a Intellectus Concilii Constantinopolitani jubentis, ne, qui ex Episcopo Monachus factus est, ulterius Episcopus fiat. b Vid. l. jubemus, cum gloss. in verb. promissa. C. de sacr. Eccles. c Lateran. c. 28. d cap. 1. eod. tit. in 4. compil. e al. aut ad salutem. f Vid. l. sed etsi. §. 1. d. ad L. Aquil. & l. 1. §. sciendum. D. de edil. edit. g al. Canonico: h Vintho Trecent. i al. Florini. al. Flovoven.

fuerunt Canonici Ecclesiae memoratae, dicentes, Subdiaconum antedictum renunciante juri, quod sibi ex ipsis literis competebat. Disto igitur Subdiacono hoc negante, jam dicti Canonici ad hoc probandum testes aliquos prodixerunt: per quos, cum videretur probatum, ipsum se gratiae Capituli commississe, duo iudices praedictorum sententialiter decreverunt, eundem non posse uti literis supra dictis, pro eo, quod idem adversarii se gratiae commississet, per quod visus est renunciante juri sibi ex ipsis literis a competenti. A qua sententia idem appellans, in b vigiliam Epiphaniae terminum suae appellationis praefixit. Ad quem c cum venisset P. de Colle medio, Capellanum nostrum super hoc sibi concessimus auditorem. Sed cum ejus adversarius non accesserit, per duos menses, & amplius expectatus, nec ullus compareret pro eo sufficiens responsalis, tandem quidam literas habens ad contradicendum, & impetrandum, coram eodem comparuit: qui cum ad tractandum causam minus sufficiens crederetur, idem auditor sententiam praedictorum iudicum sententialiter (justitia exigente) cassavit. Nos igitur ratam, & firmam habemus Capellani sententiam memorati.

[1 Eodem I. literas ipsas praedicto Decano, & aliis ostendente, idem Decanus de resignatione forte poenitens occultavit literas supra dictas, deinde eidem I. praefatis literis restituit eas nominatis iudicibus, ut exequerentur mandatum Apost. praesentavit.]

CAP. XIV.

Si Praelatus ab obedientia subditos absolvit, non propter hoc Praelatura renunciat.

Idem Archiepiscopo Treverensi.

Lege coram d nobis f. t. literae continebant, quod Abbas sancti Petri e Tullens. tibi humiliter est confessus, quod cum adeo gravi aegritudine laboraret, quod de vita desperaretur ipsius, ad eujusdam amici sui consilium, de quo ipse (cum non crederet eum aemulum) confidebat, Monachos suos ab obedientia, in qua sibi tenebantur, absolvit, vocato dioecetano Episcopo, ut Abbatiam in ejus manibus resignaret: quod f tamen usque consilio saniori non fecit: & eidem Abbati postmodum restituito sanitati, universi & singuli de conventu obedientiam, & reverentiam requisivit ab eo, in Capitulo promiserunt. g [& infra. 1] Nos autem ex tali facto eundem Abbatem suo resignasse regimini non videmus.

[1 Idem tamen super eo, quod sic fecerat, dubitans, a re, ut super hoc saluti suae consulere, postulavit: propter quod cum habito prudentum consilio diversi diversa sentirent, tu nostrum consilium, an idem Abbas ex hoc resignaverit, requisisti.]

CAP. XV.

Abbas exemptus sine licentia Papae renunciare non potest. Gregorius IX. Agathensi, & Uticensi Episcopis. h

Ille filii Conventus monasterii sancti G. i immediate ad Rom. pertinentis Ecclesiam, intimaverunt, quod Abbas eorum sentiens se insufficientem oneri regiminis Abbatiae, cessit in manibus eorumdem: ipsi k quoque G. Monachum sancti Victoris elegerunt canonice in Abbatem: [& infra. 1] Cum igitur dictus Abbas cedere

a Vid. l. si quis in conscribendo. cum ibi not. C. de pact. b Disto, in. deest in antiquis. c al. ad quam. d Hoc caput subiiciebatur sequenti, in antiq. e al. Apriculi. Ord. S. Ben. extra muros Tullenses. f qui. g Vide l. quamvis. ff. de in jus voc. & l. si poenituerit. ff. de divort. h Falso Gregorio IX. tribuitur, sic autem restituenda est inscriptio ex antiq. lib. Idem Agathens. & Nicen. Episc. & Archidiacon. Agathens. i Vuillelmi de desertis. al. VV. al. Guillelmi de Desertis Ord. S. Bened. Diaconus Lodovensis. k In multis antiquis ita: ipsiq; G. Monachum S. Victoris sibi elegerunt, &c.

sine licentia nostra nequiverit, nos tam electionem, quam cessionem praedictas decernentes irritas, & inanes, mandamus, quatenus Abbatem ipsum loco suo restitui faciat: quo integre restituto, vice nostra recipiatis cessionem ipsius.

[1 Supplicantes, ut eorum parcentes laboribus, & expensis, electionem ipsorum faceremus in illis partibus confirmari.]

TITULUS X. DE SUPPLENDA NEGLIGENTIA PRAELATORUM.

CAP. I.

Si Dioecesanus requisitus benedicere nolit Cisterciensem Abbatem, ipse Monachos suos benedicere poterit.

Alexander III. Cisterciensibus. (an. 1169. Romae.)

Statuimus praeterea a, ut si Episcopus tertio cum humilitate ac devotione (sicut convenit) requisitus, substitutos Abbates vestros benedicere forte renuerit: eisdem Abbatibus liceat proprios Monachos benedicere, & alia, quae ad officium hujusmodi pertinent, exercere, donec ipsi Episcopi suam duntaxat recogitent b, & Abbates benedicere non reculent.

CAP. II.

Regulares in suos usus convertere non possunt Ecclesias, in quibus jus obtinent patronatus: & si intra tempus Lateranensis Concilii, quando vacant, non praesentem rectores ad eas, superior ordinabit eisdem.

Clemens III. c (an. 1119. Roma forte in Scotiam.)

Sicut nobis d tua fraternitas intimavit, Monachi quidam, & Canonici regulares, Ecclesias, quae ad praesentationem eorum pertinent, in tuo Episcopatu habentes, propriis usibus deputare nituntur: nec volunt ad eas cum vacaverint, vocare personas: quin potius occasione cessionis quorundam Episcoporum, Vicarios in eis pro sua instaurant, & destituunt voluntate, admissos ita pensionibus onerantes, quod nec Ecclesiis competenter possunt in paupertate nimia deservire e, nec Episcopo in Episcopaliibus respondere, neque hospitalitatem (sicut convenit) transeuntibus impertiri. Nolentes autem, ut status Ecclesiae debitus & antiquus per insolentiam f alicujus subvertatur: mandamus, quatenus (nisi a jurisdictione tua exemptae sint Ecclesiae supra dictae) praedictos excessus studeas rationabiliter emendare. Et nisi praedictae personae intra tempus g Lateranensis Concilii constitutum, ad vacantes Ecclesias tibi personas idoneas praesentaverint, extunc tibi liceat (appellatione remota) in eisdem ordinate rectores, qui eis praesse noverint, & prodesse, ita tamen, quod ex hoc nullum patronis praedictum in posterum generetur.

CAP. III.

Supplet superior inferioris negligentiam in beneficiis conferendis, si tempus Lateranensis Concilii lapsum sit: & collectio per inferiorem postea facta, non valet.

Innocentius III. (an. 1210. Roma in Angliam.)

Licet magister b H. & R. procurator R. de sancto Caedimundo, super Archidiaconatu Richemundiae diutius litigaverint coram nobis: [& infra. 1] Ne igitur jus nostrum negligere videamur, qui alios in sua justitia confidemus: mandamus, quatenus si vobis constiterit Archidiacono-

a Cap. 1. eod. tit. in 2. compil. b Vid. l. libertorum. §. 1. D. de iis qui not. inf. & l. chorus. §. fin. D. de leg. 3. c al. Cestinus. d Cap. 2. eod. tit. in 2. compil. e Gloss. in l. societatem. ff. pro soc. & Bald. in l. acceptam. C. de usur. f insolentiam. g Conc. Lat. sub Alexand. III. cap. 8. Vide inf. de concess. praeb. cap. 11. h Cap. 3. eod. tit. in 4. compil. i Eadimundo.